

OVER WALVISTRAAN

[English follows Dutch]

In de winter van 2024-2025 ging ik in de leer bij mijn vader Klaas Nobel om uiteindelijk zelf een beddebankje te maken. Historische beddebankjes hebben aangetoond eeuwen goed te blijven dankzij het vakmanschap en de duurzame materialen. Het is belangrijk deze kennis niet uit te laten sterven en het mogelijk te maken deze in andere, toekomstige vormen toe te kunnen blijven passen. Mijn beddebankje is volgens de traditionele technieken vervaardigd met als enige uitzondering de buitenste schildering waarin ik zelfgemaakte pigment van een walvisbot uit de walvisvaart en aangespoelde steenkool heb verwerkt; oker en zwart. Kijk vooral ook verderop in het museum en depot naar de collectie historische beddebankjes om de overeenkomsten en verschillen te ontdekken.

Van de bekende thema's die toegepast werden op de beddebankjes heb ik gekozen voor de walvisvaart. Ameland heeft veel tastbare herinneringen aan de walvisvaart, zoals harpoenen en walvisbotten die in de tuinen staan. Het jagen op walvissen was gevaarlijk en mysterieus en dit werd op de beddebankjes vereeuwigd. Terwijl de industriële revolutie mede dankzij de walvisolie gesmeerd verliep leerde voortschrijdend inzicht dat de walvisvaart zich uitbreidde tot de eerste globale extractie industrie die bijna resulteerde in het uitsterven van de walvissen. En dat het een blauwdruk heeft gevormd voor daaropvolgende industrieën die voort blijven denderen ten koste van de levende wereld. Mijn beddebankje gaat in op dit voortschrijdende inzicht, het nodigt uit tot het verbreden van het perspectief op de walvisvaart.

De titel 'Walvistraan' verwijst zowel naar het industriële product dat gewonnen werd uit de vetlaag van de walvissen als naar verdriet. Ik denk dat het belangrijk is kennis te vergaren over meerdere perspectieven en langdurige gevolgen, daarom heb ik de omstandigheden van de walvissen en de Inuit van Kalaallit Nunaat (Groenland), waar de Amelander walvisvaarders jaagden, meegewogen in het eindontwerp. Veranderingen in het mariene milieu hebben een enorme invloed op de voedselvoorziening en migratieroutes van walvissen. Zandlopers en druppelvormen op het beddebankje refereren aan de walvistraan, maar ook aan smeltend ijs als gevolg van klimaatverandering en gaan een relatie aan met vormen van pupillen van walvissen die tegen een steeds fellere zon inkijken. De pupil op het front is versmolten geraakt met de druppelvormen.

Onze voorvaderen, de Amelander walvisvaarders H.D. Kat en Marten Jansen werden beiden in het jaar 1777 na schipbreuk van het ijs gered door Inuit en beschreven later hun ervaringen. De dagboeken schetsen een beeld van mensen die in harmonie met zowel elkaar als het land leven en de gestrande walvisvaarders veel medemenselijkheid toonden.

Waar de walvisvaart ons welvaart bracht die niet met iedereen werd gedeeld, is het leven voor de Inuit alleen maar moeilijker geworden: klimaatverandering en kolonisatie door Denemarken met verlies van cultuur, kinderen en talen als gevolg. En nu dreigt zelfs annexatie door de VS. Inheemse volkeren maken een klein deel uit van de wereldpopulatie, toch beschermen ze het overgrote deel van de onaangetaste natuur. Daarbij moeten ze voortdurend vechten tegen de hebzucht van de zogenoemde geciviliseerde wereld.

In deze ruimte zijn nog een aantal andere werken over walvissen te zien: het schilderij 'De walvissen komen de botten van hun voorouders halen' verbindt de nog aanwezige restanten van de industrie van de walvisvaart op speculatieve wijze aan de tegenwoordig steeds frequentere bezoeken van walvissen aan de Noord- en Waddenzee. In een ander schilderij verwijzen bogen van walvisbotpigment zowel naar de maan als een poort van kakebiënen (de door walvisvaarders meegenomen kaakbotten die op het eiland en bij het museum te zien zijn). De sculptuur van een aangespoeld walvisbot draagt druppels van blauw vivianiet, een mineraal dat in de bodem van de Noordzee uit hout gevormd werd. Deze gaan een relatie aan met de druppelvormen op het beddebankje en symboliseren de verloren gegane liederen van blauwe vinvissen die vanwege gebrek aan voedsel stoppen met zingen tijdens hittegolven.

Dat beddebankjes letterlijk een opstapje naar het bed zijn is een belangrijke eigenschap. De slaap is een ruimte waarin ideeën vrij kunnen ontstaan en samensmelten; een spirituele ruimte. Dit beddebankje kan ook gezien worden als een altaarstuk voor de walvissen. Niet zo groots als de rituelen en monumenten die al eeuwenlang gewijd zijn aan walvissen en al het zeeleven bij de Kogan-ji tempel in Japan (waarin dankbaarheid, sympathie en ook schuld centraal staan), maar een opening tot reflectie die hier geworteld is. Op het blad van het beddebankje zijn twee walvissen te herkennen die naar elkaar toe gebogen zijn, een vinvis en een bultrug die me in een droom geholpen hebben: De bultrug redde me van de zee die snel steeg en alles overspoelde. De blauwe vinvis liet me zien dat we verwant zijn zonder in hetzelfde gebied te leven. Ze staan symbool voor helpers en begeleiders op de weg naar nieuwe ideeën en leefwijzen. Naar manieren om bondgenoten te zijn van mensen, walvissen en gebieden tot we allemaal in vrijheid kunnen leven.

ABOUT WALVISTRAAN (WHALE TEAR / WHALE OIL)

In the winter of 2024–2025, I apprenticed with my father Klaas Nobel, with the aim of making a bed bench myself. Historical bed benches have proven to last for centuries thanks to craftsmanship and durable materials. It is important that this knowledge is not lost and that it can continue to be applied in new, future forms. My bed bench is made using the traditional techniques, with one exception: the outer painting, in which I used self-made pigment derived from a whalebone from the whaling era and washed-up coal; ochre and black. Be sure to also explore the collection of historical bed benches further on in the museum and depot to discover similarities and differences.

From the well-known themes traditionally used on bed benches, I chose whaling. Ameland holds many tangible traces of this history, such as harpoons and whalebones placed in gardens. Whaling was dangerous and mysterious, and this was captured on bed benches. While the Industrial Revolution was partly fueled by whale oil, growing awareness has revealed that whaling expanded into the first global extractive industry, nearly leading to the extinction of whales. It also became a blueprint for subsequent industries that continue to expand at the expense of the living world. My bed bench reflects this evolving understanding and invites a broader perspective on whaling.

The title WALVISTRAAN refers both to the industrial product derived from whale blubber and to sorrow (it has a double meaning; both whale oil as well as whale tear). I believe it is important to understand multiple perspectives and long-term consequences. Therefore, I considered the circumstances of both whales and the Inuit of Kalaallit Nunaat (Greenland), where Ameland whalers hunted, for the final design. Changes in the marine environment strongly affect whale food sources and migration routes. Hourglass and droplet shapes on the bed bench refer to whale tears, but also to melting ice caused by climate change. I also incorporated forms of whale pupils looking into an increasingly bright sun. The pupil on the front merges with the droplet shapes.

Our ancestors, the Ameland whalers H.D. Kat and Marten Jansen, were both rescued in 1777 after a shipwreck on the ice by Inuit and later described their experiences. Their journals depict people living in harmony with each other and the land, who showed hospitality and humanity to the stranded whalers.

While whaling brought prosperity that was not equally shared, life for the Inuit has become increasingly difficult: climate change and colonization by Denmark have led to the loss of culture, children, and languages. Now even the United States threaten with annexation. Indigenous peoples make up a small part of the global population, yet they protect most of the world's intact nature. They must continually resist the greed of the so-called civilized world.

In this space, several other works about whales can be seen. The painting *The whales come to collect the bones of their ancestors* speculatively connects the remaining traces of the whaling industry with the

increasingly frequent visits of whales to the North Sea and the Wadden Sea. In another painting, arcs made of whalebone pigment refer both to the moon and to a gateway of jawbones (named kakebiënen in the local dialect), which were brought back by whalers and can still be seen on the island and at the museum. A sculpture of a washed-up whalebone carries droplets of blue vivianite, a mineral formed from wood in the seabed of the North Sea. These relate to the droplet shapes on the bed bench and symbolize the lost songs of blue whales, who stop singing during heatwaves due to a lack of food.

Bed benches literally function as a step up to the bed, which is an important characteristic. Sleep is a space where ideas can arise freely and merge, a spiritual space. This bed bench can also be seen as an altar piece for whales. Not as monumental as the rituals and memorials dedicated for centuries to whales and all marine life at the Kogan-ji temple in Japan (in which gratitude, sympathy and guilt are centered) but as a locally rooted invitation to reflection.

On the surface of the bed bench, two whales can be recognized bending toward one another: a fin whale and a humpback whale who helped me in a dream. The humpback saved me from the sea that was rapidly rising and flooding everything. The blue whale showed me that we are connected, even without sharing the same habitat. They symbolize helpers and guides on the path toward new ideas and ways of living; toward becoming allies to humans, whales, and environments, until we all can live in freedom.

Astrid Nobel